

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης**

Θεματική ενότητα:

Ισοκράτης, «Περί ειρήνης», 14 - 16

Τίτλος:

«Παρρησίας νόημα και το πνεύμα της ειρήνης:

Λόγων ρητήρ καὶ ἔργων πρηκτῆρ»

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Παρρησίας νόημα και το πνεύμα της ειρήνης - *Λόγων ρητήρ και έργων πρηκτῆρ.*

Δημιουργός

Μαγδαληνή Πρεβεζάνου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Θεωρητικής Κατεύθυνσης

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ρητορικά Κείμενα: Ισοκράτης, «Περί ειρήνης», 14 - 16

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα —

Χρονική διάρκεια

±7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα διδασκαλίας.

II. Εικονικός χώρος: Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προαπαιτούμενες γνώσεις για τον μαθητή:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, με τη χρήση συνεργατικών περιβαλλόντων μάθησης (Wiki), με τον κειμενογράφο (Word) και με την παρουσίαση κειμένων, με την «κατά κόλα» γραφή του αρχαίου κειμένου, με τη διαλεκτική σημασία ενός πολιτικού λόγου ή μιας φιλοσοφικής συζήτησης.

Προαπαιτούμενες γνώσεις για τον δάσκαλο:

Τρόπος συντονισμού ομάδων, διαχείριση ψηφιακών εργαλείων (Wiki, Audacity), γνώση ψηφιακών πηγών και τρόπου προσπέλασής τους.

Υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας:

Εργαστήριο πληροφορικής, πρόσβαση στο διαδίκτυο, υλικό μικροφωνικής εγκατάστασης (μικρόφωνα για ηχογράφηση).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο πραγματεύεται τη σχέση του ρήτορα με το κοινό του και τη δύναμη που έχει ο λόγος, όταν αυτός εκφράζεται από δεινούς ρήτορες ή πολιτικούς που προσπαθούν να ηγηθούν στον λαό τους και, συχνά, να τον παραπλανήσουν. Η οπτική του σεναρίου βασίζεται στις επικοινωνιακές πλευρές ενός ρητορικού ή άλλου λόγου. Παράλληλα, το σενάριο αναδεικνύει τη διαλεκτική των αντιθέσεων ως φιλοσοφική έννοια και ως τεχνική που οδηγεί σε συνθετικές λογικές στη ζωή και στην επικοινωνία. Τέλος, το σενάριο εκφράζει την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος και την πολιτική σημασία της ειρήνης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο βασίζεται στην ανάπτυξη του μοντέλου του ρόμβου, σύμφωνα με το οποίο τα αρχαία ελληνικά αντιμετωπίζονται ολιστικά συνδυάζοντας την αρχαιογλωσσία και την αρχαιογνωσία με προοπτική σύνδεσης του παρελθόντος με τον σύγχρονο κόσμο. Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές θεωρίες, εφαρμόζεται ένας συνδυασμός *διερευνητικής μορφής διδασκαλίας*, όπου ο μαθητής με τη βοήθεια της τεχνολογίας αναζητά τις απαντήσεις ή τη λύση σε κάποια ζητούμενα - προβλήματα και έχει το περιθώριο να εκφράσει την αυτενέργειά του σε επίπεδο ομάδας. Έχοντας μια κατεύθυνση που εδράζεται στη γενική ιδέα του σεναρίου, ο μαθητής προσπαθεί να επικοινωνήσει με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, να βιώσει την επικοινωνιακή αξία του ρητορικού λόγου, να συμμετάσχει στην εναλλαγή ρόλων, τόσο του πομπού όσο και του δέκτη. Στο συγκεκριμένο σενάριο, ο μαθητής λειτουργεί και ως πομπός και ως δέκτης, και χρησιμοποιώντας ανώτερες στρατηγικές μάθησης, όπως τη σύγκριση ή την αξιολόγηση, «περιηγείται» σε διάφορα κειμενικά είδη όπου αναδεικνύεται η πολιτική και ηθική φιλοσοφία των ανθρώπων σε κάθε εποχή.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν τη σύνδεση της παρρησίας και της πολυφωνίας, ώστε να αποκτήσουν στάση ανοχής στη διαφορετική άποψη.
- Να αξιολογήσουν τη δύναμη της ρητορικής τέχνης και την εξουσία του ρήτορα, ώστε να γίνουν υπεύθυνοι χρήστες του λόγου και κριτικοί αποδέκτες του.
- Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του σωστού ηγέτη και ρήτορα, αντιπαραθέτοντάς τα με τον λαϊκισμό και την προπαγάνδα, όπως αυτά ασκούνται και από σημερινούς πολιτικούς.

- Να εκτιμούν τη μεταστροφή απόψεων ενός ανθρώπου συσχετίζοντάς τη με τις ιστορικές περιστάσεις.
- Να αντιληφθούν την επικοινωνιακή διάσταση του ρητορικού λόγου και να νιώσουν ακροατές και ρήτορες.
- Να συνεργάζονται σε επίπεδο ομάδας και να κατανέμουν τους ρόλους τους, ώστε να παραχθεί ένα τελικό αποτέλεσμα.
- Να υποδύονται έναν ρόλο και να προσαρμόζουν τον λόγο τους στο ήθος και τον σκοπό του προσώπου που εκφράζουν.
- Να εκτιμήσουν τη θέση της κωμωδίας και της σάτιρας στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος, ώστε να αντιληφθούν τον παιδαγωγικό και τον δημοκρατικό ρόλο του θεάτρου στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να ανακαλύπτουν και να σημασιοδοτούν τις αντιθέσεις μέσα στον λόγο.
- Να κατασκευάζουν για κάθε θέμα ένα εξειδικευμένο θεματικό λεξιλόγιο, ώστε να το ανακαλούν και να το χρησιμοποιούν κατά περίπτωση.
- Να απομνημονεύουν λεκτικές συνάψεις, ώστε να γίνονται σωστοί ομιλητές.
- Να αναζητήσουν ρητά και γνωμικά για την ειρήνη.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να πραγματεύονται νοήματα μέσω ψηφιακού υλικού.
- Να συγκρίνουν πηγές κειμένων και να αξιολογούν δεδομένα.
- Να συντάσσουν διάφορα είδη κειμένων, όπως επιστολή, ομιλία, άρθρο με ορισμένο σκοπό.
- Να εξοικειωθούν με διάφορους τρόπους ανάπτυξης παραγράφων, όπως αιτιολόγηση, σύγκριση – αντίθεση.

- Να επικοινωνούν με διάφορα κειμενικά είδη, όπως ιστορικά, φιλοσοφικά, πολιτικά κείμενα, και να τα σχολιάζουν.
- Να διερευνούν ψηφιακό υλικό από το οποίο θα επιλέγουν στοιχεία για να συμπληρώσουν τα ζητούμενά τους.
- Να χρησιμοποιούν εργαλεία παρουσίασης (PowerPoint, Wiki), κειμενογράφο.
- Να κατακτήσουν τη διαδικασία της μετάφρασης μέσω της οργάνωσης λεκτικών συνόλων σε λογική σειρά.
- Να κατανοήσουν την πρόθεση του ρήτορα από τους γλωσσικούς τρόπους εκφοράς του λόγου και τις επιλογές του σε επίπεδο λεξιλογίου.

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο βασίζεται στη μίμηση και στην ανάληψη ρόλων που συνδέονται με το κειμενικό – ιστορικό πλαίσιο και εμπλέκει τους μαθητές σε δραστηριότητες που αναπτύσσουν ποικίλες δεξιότητες. Οι μαθητές σε ομαδοσυνεργατικό επίπεδο γίνονται ερευνητές και χρησιμοποιώντας τις προσληπτικές τους δεξιότητες κρίνουν και αναπλαισιώνουν λόγο ή μετασχηματίζουν τις πληροφορίες σε άλλο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο ρητορικός λόγος είναι ένα κατά βάση επικοινωνιακός και σε αυτό το πλαίσιο χρειάζεται να γίνεται η διδασκαλία του. Στον συγκεκριμένο λόγο του Ισοκράτη υπάρχει όχι μόνο η ομιλία του ρήτορα, ο οποίος προσπαθεί ως βασικός εκπρόσωπος της φιλειρηνικής παράταξης της Αθήνας να κερδίσει το ενδιαφέρον του κοινού του, επιδιώκει να το δια φωτίσει και να το πείσει για τη συμφέρουσα και αναγκαία λύση της ειρήνης, αλλά και ένα κοινό, το κοινό των Αθηναίων, το οποίο αντιδρά, είναι ανήσυχο και εκφράζεται. Παράλληλα, χρειάζεται να γίνει η αναπαράσταση του ιστορικού πλαισίου και των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούσαν στην Αθήνα του

4^ο αιώνα, προκειμένου οι μαθητές ως ακροατές της σημερινής εποχής να αποκτήσουν βιωματική σχέση και πολιτική στάση και κρίση για τα γεγονότα. Ειδικότερα, με απασχόλησε στο σενάριό μου αυτό η εξουσία του ρήτορα, ο οποίος μπορεί να κατευθύνει το κοινό του έχοντας συναίσθηση της ευθύνης του ή να το παραπλανήσει ασκώντας δημαγωγική πολιτική. Από την άλλη, η ευθύνη του πλήθους, του κοινού ή του όχλου που αποφασίζει με δημοκρατικές διαδικασίες είναι να σέβεται τους θεσμούς και να κρίνει σωστά.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο αυτό συνδέεται με τους [διδασκτικούς στόχους](#) του Αναλυτικού Προγράμματος και τις οδηγίες για τα φιλολογικά μαθήματα:

- Να επισημάνουν [οι μαθητές] τη διαχρονική αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος για την ευημερία μιας πόλης.
- Να επισημάνουν τα χαρακτηριστικά παρακμής της δημοκρατικής Αθήνας του 4^ο αι.
- Να διερευνήσουν τους λόγους που οδήγησαν στη μετατόπιση του Ισοκράτη από την υποστήριξη της ηγεμονικής θέσης της Αθήνας στην προτροπή προς τους συμπατριώτες του να παραιτηθούν από την επιθυμία της ηγεμονίας.
- Να εκτιμήσουν την επιχειρηματολογία του, η οποία στηρίζεται στην εκτίμηση της πραγματικότητας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Αναμένεται με τη χρήση των ΤΠΕ οι μαθητές να αξιοποιήσουν ψηφιακούς πόρους και εργαλεία για την άντληση χρήσιμων πληροφοριών, την κριτική επεξεργασία δεδομένων, τη δημιουργία πολυτροπικού υλικού, για την προώθηση σκέψεων ή ιδεών και την ανάρτηση των εργασιών των μαθητών.

Η προστιθέμενη αξία των νέων τεχνολογιών στο σενάριο αυτό βρίσκεται στο ότι οι μαθητές έρχονται σε επαφή με διάφορα κειμενικά είδη ως δέκτες και ως πομποί. Περιηγούνται συνοπτικά σε διάφορες πηγές, τις επεξεργάζονται, μαθαίνουν

να κρίνουν και να συγκρίνουν. Οι μαθητές με έρευνα σε ψηφιακό υλικό πραγματεύονται σημασίες και έννοιες επιτυγχάνοντας επικοινωνία του παρελθόντος και του παρόντος. Έρχονται σε επαφή με αυθεντικά κείμενα και διαχειρίζονται ιδέες, λέξεις με κριτικό πνεύμα.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄ Γυμνασίου - [Κεφ. 1: Οι προσωκρατικοί](#)

Ρητορικά Κείμενα Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης:

Ισοκράτης, [«Περί ειρήνης» 14 – 16.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Ισοκράτης, «Αρχίδαμος», 89 - 90.](#) Στο *Isocrates*, vol. I-III. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-[Ισοκράτης, «Πανηγυρικός» 116 - 117, 121/ 182 - 185.](#) Στο *Isocrates*, vol. I-III. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-[Ισοκράτης, «Περί ειρήνης», 14 – 16.](#) Στο *Isocrates*, vol. I-III. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-[Θουκυδίδης, «Ιστορίες», 2. 65. 8 -10.](#) Στο *Thucydides Historiae* I-II. 1942. Ed. H. S. Jones & J. E. Powell. Oxford Clarendon Press.

-[Ξενοφών, «Ελληνικά» 5. 1. 31.](#) Στο *Xenophontis opera omnia*, vol. I-V. 1900-1921. Ed. E. C. Marchant. Oxford, Clarendon Press.

-[Πλάτων, «Γοργίας» 456a – 457c](#). Στο *Platonis Opera*, vol. I-V. 1900-1907. Ed. J. Burnet. Oxford University Press.

Ιστοσελίδες

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

[«Εμπεδοκλής: Η θρυλική μορφή στο χώρο της προσωκρατικής φιλοσοφίας»](#), 15/01/2011 [πηγή: “Sciencearchives” - Ιστολόγιο για την Ψυχολογία, τη Φιλοσοφία, τις Επιστήμες, την Παιδεία].

[«Η Φιλοσοφία του Εμπεδοκλή»](#) [πηγή: “Esperos – Library”. Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη Πληροφορίας και Γνώσης]

Καμάρας, Ι. [«Πολιτική και ήθος στην Ελλάδα»](#), ηλεκτρονική εφημερίδα “PostNews”, 22/05/2011.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. [«Πολεμοφιλία»](#), εφημ. «Το Βήμα», 22/10/2000.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Παράλληλη αναζήτηση](#) στο Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων.

-[Συμφραστικός Πίνακας λέξεων](#) του Ανθολογίου της Αττικής Πεζογραφίας.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση

2 διδακτικές ώρα στο σχολικό εργαστήριο ή στην τάξη – **Προσπέλαση κειμένου**

Αρχικά, ο δάσκαλος κάνει κατ’ ήθος ανάγνωση του κειμένου και έπειτα σε όλους τους μαθητές δίνει ένα [κοινό Φύλλο Εργασίας](#), προκειμένου να αποκτήσουν οι μαθητές καθολική άποψη για το κείμενο. Το νόημα του κειμένου αυτού βασίζεται στις αντιθέσεις, γι’ αυτό καλούνται να εντοπίσουν τα αντιθετικά ζεύγη και σχήματα και να τα νοηματοδοτήσουν. Με αυτόν τον τρόπο, θα αντιληφθούν τη γενική ιδέα του λόγου του Ισοκράτη, ο οποίος αντιπαραθέτει την έννοια της πραγματικής λειτουργίας της δημοκρατίας με την κατ’ επίφαση λειτουργία, την τακτική των υπόλοιπων

ρητόρων με τη δική του, την άποψή του υπέρ της ειρήνης με το γενικότερο αίσθημα και κλίμα υπέρ του πολέμου. Στη συνέχεια, η σημασία της αντίθεσης θα εκφραστεί μέσω της φιλοσοφικής αξίας που έχει η διαλεκτική των εννοιών και η ισορροπία που προκύπτει από τη συναίρεση των αντιθέτων. Γι' αυτό οι μαθητές διαβάζουν κείμενα του Εμπεδοκλή και ένα σχόλιο για τον Ηράκλειτο και την «πολεμοφιλία» του από τον Δ. Μαρωνίτη) και καλούνται με τη βοήθεια των γνώσεών τους από τη Φιλοσοφία να γράψουν ένα άρθρο για την αιώνια αντίθεση Φιλότητος – Νείκους. Με αυτό τον τρόπο, διευρύνεται η οπτική τους στο θέμα. Αυτά, αφού διαβαστούν μέσα στην τάξη, αναρτώνται στο Wiki του δασκάλου.

Β' Φάση

1 διδακτική ώρα στο σχολικό εργαστήριο ή στην τάξη – Μετάφραση κειμένου

Ο δάσκαλος προτείνει στους μαθητές να φτιάξουν τρεις ομάδες, προκειμένου να επεξεργαστούν το κείμενο σε επίπεδο μετάφρασης. Κάθε Φύλλο Εργασίας έχει την ίδια άσκηση μετάφρασης και κάθε ομάδα ασχολείται με καθεμιά από τις τρεις παραγράφους του κειμένου: [η πρώτη ομάδα](#) με την παράγραφο 14, [η δεύτερη ομάδα](#) με την παράγραφο 15 και [η τρίτη ομάδα](#) με την παράγραφο 16. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος δίνει οδηγίες να γράψουν το κείμενο στον υπολογιστή σε Word, αφού μεταγράψουν το αρχαίο κείμενο σε στήλες κατά κώλα. Αντλούν για οικονομία χρόνου το [αρχαίο κείμενο](#) από τα Σώματα κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και προσπαθούν να ενώσουν συντακτικά τα σύνολα και να κάνουν μια δοκιμή μετάφρασης, συμβουλευόμενοι είτε τα σχόλια του βιβλίου τους είτε τη [μετάφραση](#) της Πύλης. Κάθε ομάδα καλείται να ηχογραφήσει μέσω υπολογιστή (με το PowerPoint) τη μετάφραση, η οποία θα ακουστεί μέσα στην τάξη.

Γ' Φάση

3 διδακτικές ώρες (τουλάχιστον) στο σχολικό εργαστήριο - Ερευνητική φάση

Σε αυτή τη φάση, οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων και θα υποστηρίξουν και μια διαφορετική ταυτότητα, η οποία προκύπτει από τα υποθέματα του κειμένου. Εφαρμόζεται η *ομαδοσυνεργατική μέθοδος*, όπου οι μαθητές αναλαμβάνουν να διερευνήσουν κάποια ζητούμενα σχετικά με την ταυτότητά τους, που τους τίθενται σε ξεχωριστά Φύλλα Εργασίας. Οι μαθητές εδώ προσπαθούν να επικοινωνήσουν μέσα στην ομάδα και να διερευνήσουν μέσω ψηφιακών πόρων κάποια ζητούμενα, ασκώντας την κριτική τους ικανότητα και εκφράζοντας τη δημιουργικότητά τους.

Πιο αναλυτικά, η πρώτη ομάδα είναι [«Οι παρρησιαστές»](#), οι οποίοι χτίζουν το υλικό τους πάνω στην έννοια της παρρησίας. Καταρχάς, καθώς η παρρησία συνδεόταν με τη δημοκρατία αποτελεί ενδιαφέρον κριτήριο, προκειμένου να κατανοηθεί η σωστή λειτουργία της τελευταίας. Έτσι, η ομάδα με αφορμή τα λεγόμενα του Ισοκράτη για το έλλειμμα ανοχής και σεβασμού στην αντίθετη άποψη, καλείται να συμπληρώσει έναν πίνακα με τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας και τα στοιχεία φθοράς της. Το υλικό για την απάντηση το αντλούν τόσο από το κείμενο του Ισοκράτη όσο και από το διαδικτυακό άρθρο [«Πολιτική και ήθος στην Ελλάδα»](#) του Ι. Καμάρα, όπου αναφέρεται διαχρονικά η πορεία φθίσης της δημοκρατίας και των θεσμών από την αρχαιότητα ως σήμερα. Επιπλέον, ο Ισοκράτης αντιπαραθέτει το έλλειμμα παρρησίας στην Εκκλησία του Δήμου με αυτό της ελευθεροστομίας που χαρακτηρίζει την κωμωδία και τους κωμωδιογράφους. Με αυτό το δεδομένο, οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο και στην Ελληνική Βικιπαίδεια κάποιους κωμωδιογράφους και ορισμένες κωμωδίες τους. Παράλληλα, σε άλλον πίνακα, γράφουν τίτλους κωμωδιών του Αριστοφάνη και αναφέρονται κυρίως στις κωμωδίες εκείνες όπου σατιρίζεται η πολεμοχαρής διάθεση των ανθρώπων, και δη των Αθηναίων, και ο λαϊκισμός των δημαγωγών, οι οποίοι ιστορικά παρέσυραν πολλές πόλεις σε πόλεμο και σε δεινά. Με στόχο να κατανοηθεί η σχέση της κωμωδίας με τη δημοκρατία, συμπληρώνουν έναν πίνακα, όπου καταγράφουν με βάση τις γνώσεις

τους και τα προηγούμενα ζητήματα τα χαρακτηριστικά της κωμωδίας παράλληλα με τα γνωρίσματα της κωμωδίας, ανακαλύπτοντας τελικά τη συμβολή της κωμωδίας στη δημοκρατία και αντίστροφα. Στο τέλος, παράγουν ένα δικό τους σχόλιο για τη σχέση της σημερινής σάτιρας με τη δημοκρατία, προσπαθώντας να βρουν τον ρόλο της.

Η δεύτερη ομάδα είναι [«Οι Ειλκρινείς»](#), οι οποίοι χτίζουν πάνω στα χαρακτηριστικά των ρητόρων, ένα από τα οποία πρέπει να είναι και η ειλικρίνεια. Με αφορμή την κριτική που ασκεί ο Ισοκράτης στους ομότεχνούς του, καλούνται να συμπληρώσουν έναν πίνακα, όπου θα καταγράψουν τις αρνητικές συμπεριφορές των ρητόρων και τον αντίστοιχο θετικό ρόλο που πρέπει να έχουν. Στη συνέχεια, διαβάζουν απόσπασμα από το έργο του Πλάτωνα «Γοργίας», προκειμένου να διακρίνουν τις θέσεις του για τη δύναμη της ρητορικής τέχνης, η οποία γίνεται επικίνδυνη, όταν ασκείται από κακούς ρήτορες. Μετά την κριτική ανάγνωση που κάνουν στο κείμενο του Πλάτωνα, προσπαθούν να αναπτύξουν μια παράγραφο με αιτιολόγηση, όπου θα αιτιολογούν γιατί η ρητορική τέχνη με τη δύναμή της μπορεί να κάνει καλό και κακό. Στην ίδια λογική, μελετούν και ένα απόσπασμα της δημηγορίας του Περικλή από τις «Ιστορίες» του Θουκυδίδη, όπου ο πολιτικός παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά ενός καλού ηγέτη, τα οποία, όμως, προσιδιάζουν και σε έναν καλό ρήτορα. Αντιλαμβάνονται, λοιπόν, την εξουσία του ρήτορα, ο οποίος αν λειτουργεί ως δημαγωγός γίνεται επικίνδυνος, ενώ αντίθετα, αν ελέγχει υπεύθυνα την εξουσία που του δίνει η δύναμη του λόγου, γίνεται χρήσιμος και αν ταυτιστεί η δεινότητα του λόγου με την ορθή ηγεσία, τότε θα προκύψει ο σωστός ηγέτης. Μετά από αυτήν τη γνώση, οι μαθητές παράγουν ένα άρθρο με επικαιρικό χαρακτήρα, όπου θα αποδείξουν και θα σχολιάσουν τη σχέση ρητορικής και λαϊκισμού. Με αυτόν τον τρόπο μεταβαίνουν από το παρελθόν στο παρόν.

Η τρίτη ομάδα είναι [«Οι Ειρηνιστές»](#), οι οποίοι χτίζουν το υλικό τους βάσει της πρότασης ειρήνης. Με αφορμή το κείμενο του Ισοκράτη, συμπληρώνουν έναν πίνακα με την πρόθεση του Ισοκράτη και τους γλωσσικούς τρόπους με τους οποίους αυτή

πραγματώνεται, ανακαλύπτοντας και τη σημασία της Πρόθεσης, που είναι το τελευταίο μέρος του προοιμίου σε έναν ρητορικό λόγο. Στη συνέχεια, αφού καταγράψουν τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο Ισοκράτης στον λόγο του αυτόν υπέρ της ειρήνης, διερευνούν τα αίτια μεταστροφής της θέσης του ρήτορα σε σχέση με αυτά που είχε εκφράσει στον πανηγυρικό λόγο του. Με αυτόν τον τρόπο, συγκρίνουν δύο ιστορικές αυθεντικές πηγές και βγάζουν συμπεράσματα βάσει ιστορικών δεδομένων που αλλάζουν από εποχή σε εποχή. Σε σχέση με αυτήν την ιστορικότητα του πλαισίου του λόγου εξετάζουν από αυθεντική πηγή του Ξενοφώντα τους όρους της Ανταλκιδείου ειρήνης και πώς αυτοί σημασιοδοτούνται τώρα από τον Ισοκράτη. Η ομάδα, ανταποκρινόμενη στον ρόλο της, φτιάχνει στη συνέχεια ένα PowerPoint με εικόνες από τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό, που συμβολίζουν την ειρήνη, αποσκοπώντας στην οπτικοποίηση του μηνύματος της ειρήνης. Στο πλαίσιο αυτό, γράφουν και μια επιστολή διαμαρτυρίας προς τον Ο.Η.Ε. παρουσιάζοντας συγκριτικά τα σημαντικά οφέλη της ειρήνης έναντι του πολέμου και διακηρύσσοντας, με αυτόν τον τρόπο, την καθολική αξία της παγκόσμιας ειρήνης σήμερα.

Τέλος, η τέταρτη ομάδα έχει τον ρόλο του [«Οχλου»](#), όπως αυτός υπάρχει ως κοινό σε όλους τους ρητορικούς λόγους. Σε αυτό το πλαίσιο, εκπροσωπώντας το κοινό του Ισοκράτη και υποδύομενοι την ψυχολογία και τη διάνοιά του, καλούνται να φτιάξουν μια ομιλία – αντίλογο σε αυτά που είπε ο Ισοκράτης. Αυτοί θα πρέπει να υποστηρίξουν την πρόταση πολέμου και, προκειμένου να φτιάξουν μια ομιλία με ιστορικό χαρακτήρα, καλούνται να διαβάσουν αποσπάσματα από τον «Πανηγυρικό» και τον «Αρχίδαμο» του Ισοκράτη. Από τον «Πανηγυρικό» αντλούν κάποια επιχειρήματα υπέρ του πολέμου και από τον «Αρχίδαμο» κάποια γενικά στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ομιλία τους, για να υποστηρίξουν τη λύση του πολέμου. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές λειτουργούν κριτικά και με φαντασία. Έπειτα, αφού διαβάσουν [το απόσπασμα](#) της δημηγορίας του Περικλή από τις

«Ιστορίες» του Θουκυδίδη, μπορούν να ηθογραφήσουν και να φτιάξουν το προφίλ του πλήθους που παρακολουθεί και ακούει αγορητές ή ρήτορες στην Εκκλησία του Δήμου. Έπειτα, περιηγούνται στο διαδίκτυο και συγκεντρώνουν γνωμικά ή ρητά που αναφέρονται στην ειρήνη ή στον πόλεμο. Εν τέλει, καλούνται να φτιάξουν ένα θεματικό λεξικό με λέξεις ή φράσεις που αναφέρονται στην ειρήνη ή στον πόλεμο. Με αυτόν τον τρόπο, συνδέουν το μάθημα των Αρχαίων με τη νεοελληνική γλώσσα.

Δ' Φάση

1 διδακτική ώρα στην τάξη - Συνολική παρουσίαση στην τάξη

Σε αυτή τη φάση, γίνεται μέσω PowerPoint από κάθε ομάδα η συνολική παρουσίαση των εργασιών τους, προκειμένου να γίνει συνθετική παρουσίαση όλου του υλικού και, τέλος, η ανάρτησή του στο Wiki του δασκάλου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο κοινό Φύλλο Εργασίας: Προσπέλαση κειμένου

1. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από τις παραγράφους 14 - 16 όλα τα αντιθετικά ζεύγη και σχήματα (λέξεις, φράσεις, μετοχές, επίθετα κλπ.) και να δηλώσετε τη σημασία που έχουν στον λόγο του Ισοκράτη. Στη συνέχεια, να γράψετε τους τρόπους εκφοράς της αντίθεσης. Σε επίπεδο λεξιλογικό να βοηθηθείτε από τον [Συμφραστικό Πίνακα Λέξεων](#) του Ανθολογίου Αττικής Πεζογραφίας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

Αντιθετικά σχήματα	Έννοια - σημασία (απόδοση νοήματος)	Τρόποι εκφοράς της αντίθεσης (μετοχές, ρήματα, εκφράσεις, αντιθετικοί σύνδεσμοι κλπ.)

2. Να γράψετε ένα άρθρο στοχαστικού χαρακτήρα, όπου θα καταθέσετε σύντομα κάποιες σκέψεις σας για την αιώνια αντίθεση Φιλότητας – Νείκους και την αξία της συναίρεσης των αντιθέτων ως αιώνιας αρχής στην εξέλιξη του κόσμου. Διαβάστε σχετικά [τη φιλοσοφική άποψη](#) όπως εκφράζεται στον

Εμπεδοκλή και στον Ηράκλειτο, καθώς και το κείμενο [«Η Φιλοσοφία του Εμπεδοκλή», σσ. 10 - 12](#) (την πρώτη παράγραφο του κεφ. «Η φιλοσοφία του» και τα αποσπάσματα 17 και 21 από το έργο του «Περί φύσεως») και το άρθρο του Δ. Ν. Μαρωνίτη [«Πολεμοφιλία»](#) για την ηρακλείτεια φιλοσοφία. Μπορείτε να συμβουλευτείτε και το [Κεφ. 1: Οι προσωκρατικοί](#) του Ανθολογίου Φιλοσοφικών Κειμένων.

2^ο Φύλλο Εργασίας: Ας μεταφράσουμε...

1^η Ομάδα

Να αντιγράψετε το [κείμενο](#) της παραγράφου 14 «Εγώ δ' οίδα... έργαζομένους» σε Word αντλώντας το από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, να το μεταγράψετε κάνοντας την κατά κόλα διαίρεση του κειμένου και να προσπαθήσετε να γράψετε μια μετάφραση με τη βοήθεια των αντίστοιχων [μεταφράσεων](#) της Πύλης. Στη συνέχεια, να ηχογραφήσετε σε PowerPoint το αρχαίο κείμενο και αντίστοιχα τη μετάφραση όπως θα την έχετε επεξεργαστεί στο Word.

2^η Ομάδα

Να αντιγράψετε το [κείμενο](#) της παραγράφου 15 «Όμως δὲ καὶ τούτων... βουλευσώμεθα» σε Word αντλώντας το από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, να το μεταγράψετε κάνοντας την κατά κόλα διαίρεση του κειμένου και να προσπαθήσετε να γράψετε μια μετάφραση με τη βοήθεια των αντίστοιχων [μεταφράσεων](#) της Πύλης. Στη συνέχεια, να ηχογραφήσετε σε PowerPoint το αρχαίο κείμενο και αντίστοιχα τη μετάφραση όπως θα την έχετε επεξεργαστεί στο Word.

3^η Ομάδα

Να αντιγράψετε το [κείμενο](#) της παραγράφου 16 «Φημί δ' οὖν χρῆναι... συμφερούσας» σε Word αντλώντας το από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, να το μεταγράψετε κάνοντας την κατά κόλα διαίρεση του κειμένου και να προσπαθήσετε να γράψετε μια μετάφραση με τη βοήθεια των αντίστοιχων [μεταφράσεων](#) της Πύλης. Στη συνέχεια, να ηχογραφήσετε σε PowerPoint το αρχαίο κείμενο και αντίστοιχα τη μετάφραση όπως θα την έχετε επεξεργαστεί στο Word.

3^ο Φύλλο Εργασίας

1^η Ομάδα

ΟΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣΤΕΣ

1. Να αποδείξετε το έλλειμμα δημοκρατίας κατά τον 4^ο αιώνα π.Χ., όπως το υπαινίσσεται ο Ισοκράτης στο κείμενο. Να απαντήσετε στην ερώτηση συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα, όπου θα γράψετε τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας και τα στοιχεία παρακμής της, όπως αυτά δίνονται από το κείμενο. Να συμπληρώσετε τον κατάλογο, αφού διαβάσετε και το άρθρο [«Πολιτική και ήθος στην Ελλάδα»](#). Στη συνέχεια, να γράψετε ένα σύντομο σχόλιο για το έλλειμμα δημοκρατίας σήμερα και για το πού οφείλεται αυτό κατά την άποψή σας:

Χαρακτηριστικά δημοκρατίας	Στοιχεία φθοράς – αίτια παρακμής της δημοκρατίας

2. Ο Ισοκράτης αναφέρεται στην παρρησία των «κωμωδοδιδασκάλων» στο θέατρο. Με βάση αυτό το στοιχείο να αναζητήσετε στη [Βικιπαίδεια](#) και να καταγράψετε τους γνωστούς «κωμωδοδιδασκάλους» της αρχαιότητας, τις κωμωδίες τους και την εποχή τους:

κωμωδοδιδάσκαλοι	Κωμωδίες	Εποχή

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3. Να αναζητήσετε στο ίδιο [λήμμα](#) της Βικιπαίδεια τις πολιτικές κωμωδίες του Αριστοφάνη (με βάση τις υποθέσεις των κωμωδιών) οι οποίες αναφέρονται συγκεκριμένα στην πολεμοχαρή διάθεση των ανθρώπων και τον λαϊκισμό των δημαγωγών, και στηλιτεύουν τέτοιου είδους συμπεριφορά. Να καταγράψετε σύντομα την υπόθεση αυτών των κωμωδιών:

Κωμωδίες Αριστοφάνη	Υποθέσεις

4. Να καταγράψετε με βάση το συγκεκριμένο [λήμμα](#) και να τοποθετήσετε στον πίνακα τα στοιχεία εκείνα με τα οποία αποδεικνύεται η σχέση της κωμωδίας με τη δημοκρατία (πολιτών – θεατών, ποιητή – πολιτικού κλπ.), τεκμηριώνοντας τον τρόπο με τον τρόπο η κωμωδία συμβάλλει στη δημοκρατία και σχολιάζοντας αυτή τη σχέση και σήμερα αναφορικά με τη σάτιρα / επιθεώρηση κλπ.

Χαρακτηριστικά κωμωδίας	Γνωρίσματα δημοκρατίας	Συμβολή της κωμωδίας στη δημοκρατία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^η Ομάδα

ΟΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΣ

1. Ο Ισοκράτης κάνοντας κριτική στους ομοτέχνους του επισημαίνει κάποιες αρνητικές συμπεριφορές στην άσκηση της ρητορικής τέχνης. Να καταγράψετε αυτές τις αρνητικές συμπεριφορές αντιπαραθέτοντάς τες με τον ουσιαστικό ρόλο των ρητόρων, όπως τον υπηρετεί και τον αναφέρει και στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Ισοκράτης:

Αρνητικές συμπεριφορές ρητόρων	Αληθινός ρόλος ρητόρων

2. Η κριτική του Πλάτωνα για τη ρητορική τέχνη κατά πόσο επαληθεύει τον Ισοκράτη στην κριτική που κάνει, όπως γράψατε προηγουμένως; Διαβάστε σχετικά το απόσπασμα του Πλάτωνα από το έργο του [«Γοργίας» 456a – 457c](#) και γράψτε σε μια παράγραφο με τη μέθοδο της αιτιολόγησης τις θέσεις που θα αποδεικνύουν τη δύναμη της ρητορικής τέχνης και τη θετική ή αρνητική χρήση της από τους ρήτορες.
3. Να διακρίνετε από τη δημηγορία του Περικλή στις [«Ιστορίες», 2. 65. 8 - 10](#) του Θουκυδίδη τα χαρακτηριστικά του πολιτικού άνδρα – ρήτορα Περικλή. Να τα καταγράψετε φτιάχνοντας το προφίλ του καλού ηγέτη, ο οποίος μιλάει σωστά και πράττει σωστά.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Χαρακτηριστικά καλού ηγέτη: Περικλής	Χαρακτηριστικά ρήτορα

4. Στη συνέχεια, να γράψετε ένα σύντομο άρθρο με τίτλο «Ρητορική και λαϊκισμός σήμερα», το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου μας.

3^η Ομάδα

ΟΙ ΕΙΡΗΝΙΣΤΕΣ

1. Να διατυπώσετε την πρόθεση του ρήτορα. Να βρείτε τους γλωσσικούς τρόπους με τους οποίους αυτή πραγματώνεται, δηλώνοντας και τη σημασία της στους ρητορικούς λόγους. Διαβάστε σχετικά στην [Εισαγωγή του βιβλίου](#) σας. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με αυτά τα στοιχεία:

Πρόθεση Ισοκράτη	Γλωσσικοί τρόποι πραγμάτωσης	Σημασία πρόθεσης

2. Με βάση το κείμενο (§16), να γράψετε τους λόγους με τους οποίους υποστηρίζει ο Ισοκράτης την πρότασή του για ειρήνη.
3. Στη συνέχεια, να γράψετε τα επιχειρήματα με τα οποία υποστήριξε τον πόλεμο στον «Πανηγυρικό» του και να αιτιολογήσετε πού βασίζεται η μεταστροφή του απόψεών του τώρα σε σχέση με αυτά που έλεγε στον «Πανηγυρικό» του. Διαβάστε τα σχετικά αποσπάσματα: [116 - 117](#), [121](#) και [182 - 185](#).
4. Να διαβάσετε τους όρους της Ανταλκιδείου ειρήνης, όπως παραδίδεται στον Ξενοφώντα, [«Ελληνικά» 5. 1. 31](#). Σε ποιους από αυτούς αναφέρεται ο Ισοκράτης στον λόγο του «Περί ειρήνης» και ποια σημασία τους δίνει;
5. Να φτιάξετε ένα PowerPoint με εικόνες από αγγεία ή γλυπτά ή τοιχογραφίες που συμβολίζουν την ειρήνη.

6. Να γράψετε μια επιστολή διαμαρτυρίας, που θα την απευθύνετε στον Ο.Η.Ε και θα την αναπτύξετε με τη μέθοδο της σύγκρισης – αντίθεσης, αναφέροντας τα αγαθά της ειρηνικής πολιτικής έναντι της πολιτικής επιλογής του πολέμου.

4^η Ομάδα

Ο ΟΧΛΟΣ

1. Να γράψετε μια ομιλία που θα την εκφωνούσατε στην Εκκλησία του Δήμου σαν απάντηση σε αυτά που υποστηρίζει ο Ισοκράτης στην ομιλία του. Εσείς, εκπροσωπώντας το πλήθος, θα υποστηρίζατε τον πόλεμο λαμβάνοντας υπόψη τα ιστορικά στοιχεία που αναφέρει και ο Ισοκράτης στον [«Πανηγυρικό», 116 - 117, 121](#) και [182 - 185](#) και αυτά που αναφέρονται στον [«Αρχίδαμο», 89 - 90](#) του Ισοκράτη (σαν γενικά επιχειρήματα).
2. Να ηθογραφήσετε το πλήθος που υποστηρίζει τον πόλεμο, όπως παρουσιάζεται στον λόγο του Περικλή στις [«Ιστορίες» 2. 65. 1-13](#) του Θουκυδίδη.
3. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο ρητά / γνωμικά για την ειρήνη είτε στα αρχαία είτε στα νέα ελληνικά.
3. Να φτιάξετε ένα θεματικό λεξιλόγιο με θέμα την ειρήνη, βρίσκοντας συνώνυμες της νέας ελληνικής με τη λέξη «ειρήνη», συνώνυμες ή παράγωγες αυτής. Να πάρετε βοήθεια από την [Παράλληλη αναζήτηση στο Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Αυτό το θεματικό λεξιλόγιο θα το αναρτήσετε στο Wiki, ώστε να ενεργοποιείται και να συμπληρώνεται ή να χρησιμοποιηθεί για σχετικά θέματα της Έκθεσης.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο ενός Project με θέμα «Η Δημοκρατία του 5^{ου} και του 4^{ου} αιώνα: Στοιχεία ακμής και παρακμής.». Εναλλακτικά, οι μαθητές θα μπορούσαν να δραματοποιήσουν την αντιπαράθεση του Ισοκράτη με το πλήθος των Αθηναίων και να αναπαραστήσουν έναν αγώνα λόγων με θέμα πραγμάτευσης το δίλημμα: «ειρήνη ή πόλεμος».

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο θα μπορούσε να δυσκολέψει τους μαθητές στην ανάπτυξη φιλοσοφικού στοχασμού και στην κριτική επεξεργασία πηγών με ιστορικό περιεχόμενο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βερτσέτης, Αθ. 2003. *Διδακτική της Αρχαίας Γραμματείας*, τόμος Β΄. Αθήνα: Αθ. Βερτσέτης.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Κυνηγός, Χ. 2002. «Νέες Πρακτικές με Νέα Εργαλεία στην Τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών στο σχολείο». Στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής*, επιμ. Χ. Κυνηγός & Ε. Δημαράκη. Αθήνα: Καστανιώτης, 27-53.

Φουντοπούλου, Μ.- Ζ. 2006. «Αρχές Μάθησης και καλλιέργεια της κριτικής σκέψης: εφαρμογή στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη»*. Αθήνα: Ατραπός, 58-73.

http://www.elliepek.gr/documents/3o_synedrio_eisigiseis/fountopoulou.pdf